

UPPSALA
UNIVERSITET

UTBVET 2022/78

Allmän studieplan för utbildning på forskarnivå i didaktik

Reviderad av Fakultetsnämnden för
utbildningsvetenskaper 2023-06-01
Ersätter tidigare studieplan UTBVET 2022/78
fastställd 2022-02-03

1 Mål för utbildningen

För doktorsexamen ska, enligt högskoleförordningens examensordning, doktoranden

- visa brett kunnande inom och en systematisk förståelse av didaktiken samt djup och aktuell specialistkunskap inom en avgränsad del av didaktiken,
- visa förtrogenhet med vetenskaplig metodik i allmänhet och metoder inom didaktik i synnerhet,
- visa förmåga till vetenskaplig analys och syntes samt till självständig kritisk granskning och bedömning av nya och komplexa företeelser, frågeställningar och situationer,
- visa förmåga att kritiskt, självständigt, kreativt och med vetenskaplig noggrannhet identifiera och formulera frågeställningar samt att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och formulera frågeställningar samt att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och att granska och värdera sådant arbete,
- med en avhandling visa sin förmåga att genom egen forskning väsentligt bidra till kunskapsutvecklingen,
- visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt,
- visa förmåga att identifiera behov av ytterligare kunskap,
- visa förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande,
- visa intellektuell självständighet och vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar, och
- visa fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används.

Forskarutbildningen i didaktik syftar till en filosofie doktorsexamen, men kan även omfatta, eller avslutas med, en filosofie licentiatexamen.

För en licentiatexamen ska, enligt högskoleförordningens examensordning, licentianden

- visa förmåga att kritiskt, självständigt och kreativt och med vetenskaplig noggrannhet identifiera och formulera frågeställningar, att planera och med adekvata metoder genomföra ett begränsat forskningsarbete och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och därigenom bidra till kunskapsutvecklingen samt att utvärdera detta arbete,
- visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt klart presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt, och
- visa sådan färdighet som fordras för att självständigt delta i forsknings- och utvecklingsarbete och för att självständigt arbeta i annan kvalificerad verksamhet.
- visa förmåga att göra forskningsetiska bedömningar i sin egen forskning,
- visa insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används, och
- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att ta ansvar för sin kunskapsutveckling.

2 Ämnesbeskrivning

Didaktik som forskningsfält och kunskapsområde behandlar frågor om utbildnings- och undervisningsinnehåll. Didaktikämnet har djupa rötter i både vetenskapliga traditioner och undervisningspraxis. De forskningsfrågor som utgör didaktikens kärna uppstår i mötet mellan ett särskilt stoff och den undervisning om och det lärande av detta stoff som sker i en verksamhet av något slag. Det blir därför intressant att exempelvis studera vad undervisningen innehåller och vad som gör detta urval legitimt, vem som undervisningen avser och hur dennes lärande sker, hur stoffet hanteras i undervisningen samt vem som har makten över urvalsprocesserna. Didaktik som forskningsfält och kunskapsområde behandlar således frågor som finns i skärningspunkten mellan ett verksamhets-/kunskapsområde och utbildning,

undervisning, lärande och socialisation, avseende såväl kognitiva som normativa innehåll.

3 Behörighetsvillkor och förkunskapskrav

För att bli antagen till utbildning på forskarnivå krävs det att den sökande

1. har grundläggande behörighet och den särskilda behörighet som fakultetsnämnden kan ha föreskrivit, och
2. bedöms ha sådan förmåga i övrigt som behövs för att tillgodogöra sig utbildningen (jfr HF 7 kap 35 §).

Grundläggande behörighet

Grundläggande behörighet till utbildning på forskarnivå har den som har

1. avlagt examen på avancerad nivå,
2. fullgjort kursfordringar om minst 240 hp, varav minst 60 hp på avancerad nivå där det ingår ett självständigt arbete om minst 15 hp, eller
3. på något annat sätt inom eller utom landet förvärvat i huvudsak motsvarande kunskaper.

Fakultetsnämnden får för en enskild sökande medge undantag från kravet på grundläggande behörighet om särskilda skäl föreligger. (HF 7 kap 39 §). Detta beslut får inte delegeras.

Samma bedömningsgrunder ska tillämpas oavsett finansieringsform.

3.2 Särskild behörighet

För särskild behörighet att antas till forskarutbildning i didaktik krävs att den sökande med godkänt resultat har genomfört kurser inom utbildning på lägst grundnivå innefattande minst 90 högskolepoäng didaktik. Särskild behörighet har också den som i annan ordning inom eller utom landet förvärvat i huvudsak motsvarande kunskaper.

Samma bedömningsgrunder ska tillämpas oavsett finansieringsform.

4 Antagning och urval

4.1 Information och utlysning

Utlsynning av platser på utbildning på forskarnivå sker på webbplatsen för Institutionens för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier och på Uppsala universitets webbplats minst tre veckor före ansökningstidens utgång. Vidare återfinns på institutionens webbplats information om hur antagningen till utbildning på forskarnivå går till, tidpunkt för utannonsering av platser inom utbildning på forskarnivån, de handlingar som ska bifogas ansökan,

utbildningens uppläggning och dess finansieringsformer.

4.2 Antagning

Antagning till utbildning på forskarnivå och anställning som doktorand sker med öppenhet och i konkurrens. Antagningen sker i normalfallet en gång per år. Ansökan om antagning ska ställas till Fakultetsnämnden för utbildningsvetenskaper men inlämnas till prefekten vid Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier.

Fakultetsnämnden får till forskarutbildningen enbart anta sökande för vilka det finns en plan för studiefinansiering under hela studietiden, normalt genom anställning som doktorand. Fakultetsnämnden får dock anta sökande som har någon annan form av studiefinansiering, om nämnden bedömer att finansieringen kan säkras under hela utbildningen och att sökanden kan ägna så stor del av sin tid åt utbildningen att den kan slutföras inom fyra år vad gäller licentiatexamen och åtta år vad gäller doktorsexamen (jfr HF 7 kap 36 §).

Fakultetsnämnden för utbildningsvetenskaper har delegerat till prefekten vid Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier att besluta om antagning till utbildning på forskarnivå. Beslut om antagning görs i normalfallet efter att urval och rangordning gjorts av en bedömaregrupp tillsatt av handledarkollegiet i didaktik.

Detta gäller ej antagning till forskarutbildning om 120 högskolepoäng som avslutas med licentiatexamen. I dessa fall fattas beslut om antagning av fakultetsnämnden efter beredning av urval och rangordning enligt ovan.

4.3 Urval

Urval bland sökande som uppfyller behörighetskraven, ska göras utifrån de sökandes förutsättningar att tillgodogöra sig utbildning på forskarnivå i didaktik. Intervjuer med de sökande kan komma att ske.

I urvalsprocessen granskas den sökandes preliminära avhandlingsplan samt tidigare genomförda självständiga arbeten (särskilt examensarbeten på grundläggande och avancerad nivå) med avseende på självständighet, metodisk klarhet och teoretisk medvetenhet, analytisk och stilistisk stringens samt kritiskt förhållningssätt. Lärarexamen eller erfarenhet av pedagogisk yrkesverksamhet är meriterande.

Dessutom tas hänsyn till tillgången på handledare med relevant forskningsinriktning vid institutionen, i förhållande till det i ansökan föreslagna avhandlingsämnet. En förutsättning är att institutionen kan erbjuda en god forskningsmiljö och utvecklande handledning för doktorandprojektet i fråga.

Enbart det förhållandet att en sökande bedöms kunna få tidigare utbildning eller yrkesverksamhet tillgodoräknad för utbildningen får dock inte vid urval ge sökanden företräde framför andra sökande (jfr HF 7 kap. 41 §).

5 Utbildningens innehåll och uppläggning

5.1 Utbildningens uppläggning

Utbildning på forskarnivå i didaktik avslutas med doktorsexamen eller licentiatexamen. Utbildningen ska omfatta 240 högskolepoäng för doktorsexamen och 120 högskolepoäng för licentiatexamen. En doktorand som antagits till utbildning på forskarnivå som ska avslutas med doktorsexamen kan, om hen så önskar, avlägga licentiatexamen som ett etappmål.

Utbildning på forskarnivå i didaktik som avslutas med doktorsexamen omfattar fyra års nettostudietid och består av en kursdel om 75 högskolepoäng och en doktorsavhandling om 165 högskolepoäng.

Utbildning på forskarnivå i didaktik som avslutas med licentiatexamen omfattar två års nettostudietid och består av en kursdel om 37,5 högskolepoäng och en licentiatuppsats om 82,5 högskolepoäng. Kursläsning och avhandlingsarbetet ska bedrivas parallellt. Undervisningen inom forskarutbildningen i didaktik sker i form av handledning, seminarier och kurser.

Doktoranden ska genom handledning och andra utbildningsinslag rörande forskningsetik, särskilt med avseende på god forskningssed och etikprövning, utveckla sin förmåga att ta ansvar för att god forskningssed följs i forskningen. Forskning ska utföras med erforderliga etiska tillstånd i enlighet med lag (kap. 8 RUF).

5.2 Handledning

För varje doktorand ska utses minst två handledare, varav en huvudhandledare med huvudansvar för utbildningen inklusive avhandlingsarbetet. Minst en av handledarna ska vara anställd vid eller adjungerad till Uppsala universitet. Handledarna ska ha doktors-examen/motsvarande och åtminstone en av handledarna ska vara docentkompetent (kap. 8 RUF).

Doktoranden har rätt till handledning under utbildningen, så länge inte rektor med stöd av HF 6 kap. 30 § beslutar något annat. En doktorand som begär det ska få byta handledare (HF 6 kap 28 §).

Huvudhandledare ska senast under sitt första år som handledare genomgå tre

veckors handledarutbildning i form av den kurs som ges av universitetets enhet för universitetspedagogik eller motsvarande.

5.3 Individuell studieplan

För varje doktorand ska det upprättas en individuell studieplan. Den individuella studieplanen ska innehålla en tidsplan för doktorandens utbildning, uppgifter om hur doktorandens handledning är organiserad, en finansieringsplan, en beskrivning av de åtaganden i övrigt som doktoranden, fakultetsnämnden och institutionen har under utbildningstiden, samt vad som i övrigt behövs för att utbildningen ska kunna bedrivas på ett effektivt sätt.

Studieplanen ska beslutas av prefekt efter samråd med handledare och doktorand. I den individuella studieplanen dokumenteras fortlöpande både avvikelser och uppnådda etappmål.

Den individuella studieplanen följs regelbundet upp och kan revideras i samråd med doktorand och handledare (HF 6 kap 29 §). Utbildningstiden får förlängas bara om det finns särskilda skäl för det. Sådana skäl kan vara ledighet på grund av sjukdom, för tjänstgöring inom totalförsvaret eller för förtroendeuppdrag inom fackliga organisationer och studentorganisationer eller föräldraledighet. Studieplanen ska godkännas av prefekt eller annan ansvarig efter samråd med handledare och doktorand (kap. 5 RUF)

6 Kurser

Utbildning på forskarnivå i didaktik som avslutas med doktorsexamen består av en kursdel omfattande 75 högskolepoäng, varav 30 högskolepoäng är obligatoriska.

Följande kurser är obligatoriska:

- Didaktikens traditioner, 15 högskolepoäng
- Didaktikens metodologier, 15 högskolepoäng

Återstående kurser väljs i samråd med huvudhandledaren.

Utbildning på forskarnivå som avslutas med licentiatexamen består av en kursdel omfattande 37,5 högskolepoäng. Av dessa är 22,5 högskolepoäng obligatoriska (antingen 15 hp Didaktikens traditioner och 7,5hp Didaktikens metodologier eller 15hp Didaktikens metodologier och 7,5hp Didaktikens traditioner).

Återstående kurser väljs i samråd med huvudhandledaren.

Efter samråd med och godkännande från huvudhandledaren kan kurser som läses vid annan institution eller annat lärosäte ingå i kursinnehållet.

6.1 Kunskapsprov

Kurserna tenteras muntligt eller skriftligt efter överenskommelse med kursledaren eller huvudhandledaren. Kurser kan också tenteras successivt genom examinerande seminarier eller motsvarande. Betyget ska bestämmas av en av prefekten särskilt utsedd lärare (examinator) (HF 6 kap 32 §). Proven bedöms med något av betygen godkänd eller underkänd (AFFU 5 §).

7 Avhandling och disputation

7.1 Avhandling

Doktorsavhandlingen ska utformas antingen som ett enhetligt, sammanhängande vetenskapligt verk (monografiavhandling) eller som en kort sammanfattning – ramberättelse – av vetenskapliga uppsatser, vilka doktoranden har författat ensam eller gemensamt med annan person (sammanläggningsavhandling).

Doktorsavhandlingen, eller i förekommande fall de vetenskapliga uppsatserna/artiklarna, ska ha sådan kvalitet att den/de uppfyller kraven publicering i ett vetenskapligt forum.

Avhandlingar och uppsatser inom sammanläggningsavhandlingar som författas av flera personer kan tillgodoräknas i licentiat- eller doktorsexamen enbart om det går att urskilja respondenternas insatser (AFUU 5§).

I avhandlingen kan ingå tidigare examinerad licentiatuppsats, del av denna eller reviderade delar av uppsatsen. I de fall delar av uppsatsen ingår i avhandlingsarbetet ska dessa vara en del av avhandlingen och ska försvaras vid disputationen.

Ämnet för avhandlingen och avhandlingens språk bestäms tillsammans med handledarna. I varje doktorsavhandling ska finnas en sammanfattning på engelska, om avhandlingen är skriven på svenska, alternativt på svenska om avhandlingen är skriven på engelska. Om avhandlingen är skriven på ett tredje språk ska det finnas en sammanfattning på både engelska och svenska. Till varje avhandling ska även fogas ett kortfattat engelskspråkigt referat (abstract).

Avhandlingsmanuskriptet ska läggas fram vid ett eller flera forskningsseminarier eller genomgå motsvarande granskning genom institutionens försorg.

Anslag av statsmedel till tryckning av doktorsavhandling utgår enligt av fakultetsnämnden bestämda regler. Detta gäller, i tillämpliga fall, även licentiatuppsatser.

7.2 Disputation

Doktorsavhandlingen ska försvaras muntligen vid en offentlig disputation. Tid och plats för disputationen beslutas av dekanus. Disputation och licentiatseminarium får äga rum under terminstid samt under sommaruppehållet med undantag för perioden 15 juni t.o.m. 15 augusti (kap. 11 RUF).

Disputationen ska tillkännages i god tid (minst tre veckor) genom digital spikning. Perioden 15 juni till 15 augusti får inte räknas in i tillgänglighetstiden. Förkortad tillgänglighetstid får medges av dekanus endast om det finns synnerliga skäl (jfr kap. 9 RUF).

Vid spikningstillfället ska doktorsavhandlingen finnas tillgänglig vid universitetet i ett tillräckligt antal exemplar för att det ska vara möjligt att göra en tillfredsställande granskning av avhandlingen vid disputationen.

Disputationen ska ledas av en ordförande. Vid disputationen ska det finnas en opponent. Beslut om ordförande vid disputationen, opponent samt betygsnämnd fattas av dekanus efter ansökan.

Betygsnämnden ska bestå av tre ledamöter där flertalet ska hämtas utanför den institution doktoranden tillhör och minst en komma från ett annat lärosäte. Utöver detta bör en extern reserv utses. Ledamöterna i betygsnämnden ska i normalfallet representera olika juridiska kön. Den som har varit handledare för doktoranden får inte ingå i nämnden. Opponent och handledare får delta i betygsnämndens överläggningar men inte närvara vid beslutet (kap. 5 RUF samt Anvisningar för framtagande av doktorsavhandlingar och licentiatuppsatser).

Betyget på avhandlingen kan vara antingen godkänd eller underkänd och beslutas av betygsnämnden. Betygsnämnden är beslutsför när samtliga ledamöter är närvarande. Som nämndens beslut ska den mening gälla som de flesta enar sig om. Vid betygsättningen ska hänsyn tas till innehållet i avhandlingen och till försvaret av avhandlingen (5§ AFUU).

Alla kurspoäng bör bara avklarade innan disputation äger rum.

Fakultetsnämnden kan utöver detta fastställa ytterligare regler och riktlinjer som gäller disputation.

7.3 Licentiatseminarium

Licentiatuppsatsen ska försvaras muntligt vid ett offentligt seminarium. Tid och plats för seminariet bestäms av prefekten. Uppsatsen ska vara tillgänglig tre veckor innan den försvaras. Anslag om ventilerings ska ske senast tre veckor i förväg på den egna institutionen.

För licentiatuppsatser författade av licentiander som antagits med licentiatexamen som slutmål ska digital publicering av spikblad ske (RUF kap.9). Licentiatuppsatsen bedöms med något av betygen godkänd eller underkänd. Vid betygsättningen ska hänsyn tas till uppsatsens kvalitet och till försvaret av den (Anvisningar för framtagande av doktorsavhandlingar och licentiatuppsatser).

Betyget bestäms av en betygsnämnd, som utses av prefekten. Betygsnämnden ska bestå av tre personer. Licentiatuppsatsen kan publiceras i en av institutionens vetenskapliga serier. Tryckbidrag utgår (Anvisningar för framtagande av doktorsavhandlingar och licentiatuppsatser).

8 Examen

Doktorsexamen i didaktik uppnås efter att doktoranden har fullgjort utbildning på forskarnivå om 240 högskolepoäng inom didaktik och därvid har fått betyget godkänd vid de prov som ingår i utbildningen samt författat och vid en offentlig disputation försvarat en doktorsavhandling, som godkänts av betygsnämnden.

Licentiatexamen i didaktik uppnås efter att licentianden fullgjort en utbildning på forskarnivå om 120 högskolepoäng inom didaktik och därvid har fått betyget godkänd vid de prov som ingår i utbildningen samt författat och vid ett seminarium försvarat en licentiatuppsats, som fått betyget godkänt.

Examensbevis utfärdas av rektor efter ansökan till examensenheten.

9 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Föreliggande studieplan träder i kraft 2023-06-01. Tidigare studieplaner upphör att gälla för doktorander som antas till utbildning på forskarnivå efter detta datum. Doktorander som antagits innan detta datum kan välja att antingen följa tidigare gällande studieplan eller övergå till den föreliggande, detta anges i den individuella studieplanen.

10 Övriga anvisningar

- Högskoleförordningen (HF), kap. 5 (anställning som doktorand), kap. 6 (utbildningen) och kap. 7 (tillträde till utbildningen)
- Riktlinjer för utbildning på forskarnivå vid Uppsala universitet (RUF), (UFV 2022/728)
- Antagningsordning och föreskrifter för betyg inom utbildning på forskarnivå vid Uppsala universitet (AFUU), UFV 2022/729
- Anvisningar för framtagande av licentiatuppsatser och doktorsavhandlingar (UTBVET 2015/19)

UPPSALA
UNIVERSITET

UTBVET 2022/78

- Övriga riktlinjer och regler som rör utbildning på forskarnivå som fastställts av Fakultetsnämnden för utbildningsvetenskaper